

SPIŠSKÝ PATRIOT

NOVINY PRE NOVOVEŠŤANOV TELOM AJ DUŠOU

I máj 2013

Právomoci samosprávneho kraja – cesty ...

čítajte na strane 1–2

Aladár Holmok – muž zrastený s prírodou Spiša ...

čítajte na strane 2

Insitný maliar Tibor Gurín: Umenie ma lieči a predlžuje vek ...

čítajte na strane 5

Bronzový pohár vo vitríne ŠKBD Rücon Spišská Nová Ves! ...

čítajte na strane 8

Editoriál

Končí sa máj, jeden z najkrajších mesiacov v roku. Lásky čas i čas, kedy oživa príroda. Aj naše mesta sa zazelenelo a vďaka rozkvitnutým kvetom v ňom zažiarili asi všetky farby. I napriek všetkej tej romantike ma napadajú myšlienky oveľa pragmatickejšie. Máj sa začína sviatkom práce. Práca na celom Slovensku, Spišskú Novú Ves, nevynímajúc, už môže nahradiť soľ v rozprávke Soľ nad zlato. Kto ju má, drží sa jej zubami-nechtami. Živnostníci a malí podnikatelia s čoraz väčšou námahou preskakujú brvná, ktoré im politici hádžu pod nohy. A potom sa dozvieme, že vzniknú stovky nových pracovných miest, alebo sa podarí tie staré zachrániť. V Prakovciach, Vranove, či Košiciach, zahraniční investori budú namiesto prepúšťania prijímať. Takúto správu nemožno nazvať inak ako dobrou. Ako to už býva zvykom, má to svoje „ale“. Na takéto pracovné miesta sa všetci skladáme. Teda, všetci, ktorí pracujeme a odvádzame dane. Podľa posledných zverejnených informácií od 30 tisíc eur až do 54 tisíc eur za 1 pracovné miesto. Vynásobiť 30-imi si to určite dokážete sami. Tak trochu na kolenách prosíme zahraničné firmy, aby zamestnali našich ľudí. Často za minimálne mzdy. A aj o podmienkach a vzťahoch „šéfov“ s obyčajnými pracovníkmi by asi mnohí vedeli povedať veci, pri ktorých by sa nám otvárali zreničky. Dve tváre má naša údajná ekonomická sila. Od politikov sa dozvieme, že zaznamenávame najväčší rast v Európskej únii, že nezamestnanosť prestala rásť, alebo že pracujúci ľudia sú chránení Zákonníkom práce. To je prvá polovica pravdy. Tá druhá hovorí o mzdách, neporovnateľne nižších, ako vo väčšine krajín EÚ (vrátane tých najviac zasiahnutých krízou). Desiatitisíce Slovákov uteká za prácou na Západ. A Zákoník práce síce začal viac chrániť zamestnancov, ale robí Slovensko stále menej atraktívnou krajinou pre potenciálnych investorov zo zahraničia. Ich záujem si potom musíme kupovať za drahé peniaze. A nad tým zostáva stáť gazdovský rozum každého správneho patriota. V najbližších dňoch sa skončí školský rok. Koľko stredoškôľakov a vysokoškôľakov sa u nás dokáže zamestnať? A koľko z nich si nájde prácu v zahraničí? A koľkí z nich pôjdu zo školy priamo na úrad práce? Odpovede na tieto otázky najlepšie ukážu, ako je to s prácou na tom našom krásnom Slovensku.

Právomoci samosprávneho kraja - cesty

Od roku 2004 majú v správe cesty II. a III. triedy samosprávne kraje. Tie na Spiši Košický samosprávny kraj. V okrese Spišská Nová Ves je zodpovedný za stav 360 km takýchto ciest.

Tohoročná dlhá a tvrdá zima odhalila v plnej kráse jeden základný problém - nedostatok peňazí. Keby v kase samosprávneho kraja pribudlo 1 euro za každú nadávku, ktorú na jeho adresu vyslovili vodiči, vymeniť asfaltové koberce na všetkých cestách by bola pre ich

správcu brnkačka. A nemuseli by to byť osemprúdovky, stačili by tie súčasné - len bez dier.

Vzťah košickej župy a jej ciest pripomína manželstvo z rozumu. Lásky v ňom niet. Aj tak sú kompetentní povinní starať sa o cesty v dobrom aj v zlom, v zdraví aj v chorobe, v bo-

hatstve aj v chudobe, v mladosti aj v starobe. Nie je to vzťah vyrovnaný. Samosprávny úrad je mladý a, súdiac podľa počtu úradníkov, plný sily. Napokon cesty už mladistvo nepôsobia. Ani zdravo, ani dobre. Ako teda vyzerá úprimná a odborná starostlivosť správcu o zverený majetok, ktorý má

denndenne čo najlepšie slúžiť občanom?

Údržbu a opravu ciest vyriešili dodávateľsky. Zaplatia Správe ciest KSK a tá, podľa toho koľko dostane, cesty udržiava priechodné, opravuje ich a čistí. Nik nečaká zázraky, ale radi by sme skonštatovali: je to o kúsok lepšie ako pred rokom. Zatiaľ registrujeme skôr opak. Úradníci navrhujú, ktoré úseky, kedy a ako bude Správa ciest opravovať. Ich návrh musia schváliť poslanci. A tu je priestor na to, aby ukázali svoju schopnosť presvedčiť aj ostatných kolegov, aby zahlasovali za tie naozaj najnutnejšie opravy. Doterajšia skúsenosť je minimálne rozporná. Pozrime sa na niektoré opravy ciest, ktoré v sebe majú logiky ako zmrzlina soli.

Roky dezolátna cesta cez Markušovce sa vždy iba pláta. Nový koberec ale natiahli do susedných Lieskovan. Na cestu, ktorú využíva len promile vodičov v porovnaní s cestou v Markušovciach.

Salámové úseky ciest pri Nálepkove, Mlynkoch a pod. Cestári chodia asfaltovať stometrové úseky ciest. Raz tu, raz tam. Samotní chlapi nad rozhodnutiami svojich šéfov krútia hlavami. Kto chce vedieť, kde sa cesty aktuálne opravujú, stačí si kliknúť na www.scksk.sk.

Hlavným zdrojom na opravy ciest je daň z motorových vozidiel. Platia ju podnikatelia za svoje osobné autá, autobusy a kamióny, ktoré ničia cesty najviac. Samosprávne kraje na tejto dani každý rok vyberú milióny eur. No miesto toho, aby smerovali len na opravy komunikácií, ich župy využívajú aj v kultúre či školstve. Obhajujú sa tým, že ich využívanie na údržbu ciest neprikazuje žiaden zákon. Košický kraj získal 12,3 milióna a na

pokračovanie na str. 2

Mestské výbory - NOVOVESKÁ HUTA

Byť dobrým patriotom znamená dobre poznať svoje mesto. Aj preto som sa rozhodol prejsť ho od východu na západ, aj od severu po juh. Verte, že to je veľmi zaujímavá prechádzka. Až pri stretnutí s obyvateľmi jednotlivých častí si človek uvedomí, čo všetko je ešte potrebné zlepšovať. Niežeby sa v našej Spišskej Novej Vsi žilo zle, ale určite by sa mohlo žiť lepšie.

Územný plán delí naše mesto na jednotlivé mestské časti. Tie majú svojich zástupcov, na ktorých sa môžu obracať spokojní i nespokojní obyvatelia. Číslo jedna dostal mestský výbor, ktorý tvorí Novoveská Huta. Tí mávajú občas pocit, že na nich mesto zabúda. Akoby hrala rolu aj vzdialenosť od centra Spišskej Novej Vsi. To

ale prináša aj isté výhody. A práve debatou o takýchto výhodách sa začalo moje stretnutie s predsedom Mestského výboru č.1, Novoveská Huta, Ing. Ivanom Schlosserom. „Nemáme problémy s parkovacími miestami, s hlučnosťou zo zábavných podnikov a neporiadkom pri nákupných centrách,“

pokračovanie na str. 2

Právomoci samosprávneho kraja - cesty

pokračovanie zo str. 1
dopravu vyčlenil približne 8,9 milióna eur. Všetko je o prioritách. A cesty by ňou mali jednoznačne byť. Je jasné, že nikto nemá Arabelin čarovný prsteň, ale aspoň jej elán a dobrú vôľu pomáhať by Novovešťania určite oceňili. Špeciálne po poslednej zime. Národná riaditeľňa Správy ciest KSK Zuzana Fejesová vysvetľuje: „Po tejto zime evidujeme nielen enormný počet výtlkov na cestách, ale vplyvom vyššieho množstva zrážok sme zaznamenali aj odtrhnuté krajnice ciest, lokálne zosuvy a zničené priepusty. Odhadovaná potreba finančných prostriedkov na riešenie výtlkov je približne 3 milióny eur. Z vlastného rozpočtu sme plánovali financovať okolo 1,25 milióna eur, čo je čiastka predstavujúca priemerné priame ročné náklady na vysprávkový výtlkov.“

A v tejto situácii by mali prejavovať aktivitu poslanci, ktorých sme si na to zvolili. Cesty, ktoré nám dennodenne pijú krv (napr. tá na Čingov) sú aj ich vizitkou. V oblasti dopravy má okrem starost-

Koľko župy vybrali na cestnej dani (rok 2012)		
Kraj	daň (v mil. eur)	cesty (v km)
Bratislavský	33,35	512
Trnavský	15,29	1 594
Nitriansky	18,03	2 040
Trenčiansky	12,92	1 489
Žilinský	16,29	1 440
Banskobystrický	12,62	2 461
Košický	12,30	1 955
Prešovský	13,84	2 444

livosti o cesty samosprávny kraj právomoci pri zabezpečovaní prímestskej autobusovej dopravy, električkovej, trolejbusovej a regionálnej železničnej dopravy. Aj v tejto oblasti sú možnosti

na zlepšenie. Určite nie je možné urobiť hromadnú dopravu bezplatnou, ale aspoň trochu uľaviť dôchodcom, či študentom by sa hádam podarilo moh-

-le-

Mestské výbory - NOVOVESKÁ HUTA

pokračovanie zo str. 1
menuje výhody života v Novoveskej Hute rodený Hutňan. Prímestskú časť, v ktorej žije pozná dokonale. Aj jej problémy. Tým najväčším je hlavne infraštruktúra. V Novoveskej Hute bola 30 rokov stavebná uzáva a tak až za posledných 15 rokov sa podarilo zaviesť plyn, postaviť, resp. opraviť zopár ciest. Problémom sú aj takmer neexistujúce chodníky. Prechody pre chodcov sú neznámym pojmom. Tak ako sa strieda deň s nocou, striedajú sa aj témy nášho rozhovoru. Po krátkej kritike sa Ivan opäť vracia k pozitívam života v domčekoch na úpätí hôr. „Bývanie v Novoveskej hute má svoje prednosti. Pokoj, spolupatričnosť a dobre susedské vzťahy, ako na dedine.“ Špecifikom Novoveskej Huty je vekové zloženie jej obyvateľstva. Žije tam

veľa dôchodcov a seniorov. Nie každý z nich vlastní auto a mnohí, aj keby ho mali, už šoférovať ani nemôžu. A tak má veľký význam Mestská hromadná doprava, pretože do mesta, či už na úrady, alebo na nákupy a občas aj za kultúrou a športom, chodiť chcú a musia. A spojenie Huty s mestom je podľa mnohých z roka na rok horšie. Predseda mestského výboru sumarizuje najčastejšie výhrady Hutňanov: „Zmeny cestovného poriadku ako keby neodrážali potreby obyvateľov Huty. Samostatnou kapitolou sú autobusové zastávky. Nechceme presklené osvetlené zastávky ako v centre mesta. Myslím si však, že si zaslúžime aspoň nejaké označenie zastávok, na ktorom by bol platný cestovný poriadok.“ Zlepšovanie života závisí aj od aktivity obyvateľov. Mottom Ivana Schlossera je: „Všetci sme a môžeme byť sú-

časťou Mestského výboru.“ Všetkým v Novoveskej Hute odkazuje: „Ak máš pocit, že čo povedať, že máš iný názor na priority, ktoré treba riešiť, prid', budeš vítaný. Netreba „firflať“, treba prísť a povedať svoj názor, pridať ruku k dielu.“

Oplatí sa za svoju vec bojovať. Mestskému výboru sa napr. podarilo presvedčiť vedenie mesta, aby postavilo multifunkčné ihrisko. Malo by stať vo dvore materskej školy. Hutňanci veria, že sa na ňom budú hrať deti ešte tohto roku. A pochvalujú si aj spoluprácu s vedením mestskej spoločnosti Lesy mesta. „Aj vďaka ich pomoci sa nám podarí, aspoň v to verím, zrekonštruovať prístrešok v Medvedej dolke.“

Všetci, ktorí chcú pomôcť Novoveskej Hute, majú šancu. Raz mesačne sa môžu s členmi Mestského výboru č. 1 stretnúť v Klube dôchodcov. A raz ročne môžu svoje pripomienky, žiadosti, kritiku aj pochvalu na domácej pôde adresovať priamo vedeniu mesta Spišská Nová Ves na verejnom zasadnutí.

Na záver jeden odkaz Hutňanov pre všetkých, hlavne pre mestský úrad: AJ MY SME SPIŠSKÁ NOVÁ VES!

Rast'o Javorský

Šuškanda

V Spišskej Novej Vsi sa stavia a buduje ako po 2. svetovej vojne. To je paráda. Ľudia majú prácu a mesto je stále krajšie. Najčastejšie vidíme v akcii robotníkov na cestách. Práca im ide od ruky. Veď opravujú stále tie isté cesty a tie isté výtlky. Ľudia sa už aj prestávajú diviť, či to má zmysel, a aká je kvalita asfaltu, ktorým zalievajú z roka na rok väčšie diery. Rovnako ako počet a veľkosť dier na cestách, rastú aj náklady vodi-

čov na opravy áut. Čo na tom, že platia cestnú daň, miestne dane a kdejaké poplatky. Zaeľujú to z vlastných. Veď pri cestách vyrástli známe značky upozorňujúce na ich tragický stav. Správcovia ciest - samosprávny kraj a mesto sa takto chránia. Keď vycapia k ceste značku, nemusia nikomu nič zaplatiť. Na opravy dostanú peniaze z daní. Vodiči teda zaplatia za opravy áut, aj za opravu ciest, ktoré im ich autá zničili. Je tu ale nádej, že sa začnú meniť aj celé úseky ciest. O chvíľu sú tu voľby. A tí, ktorí by chceli zostať prišrúbovaní k teplým

a výnosným kreslám, určite nesklamú. Alebo zostane jediný novopostavený asfaltový koberec iba ten, ktorý vedie ku garážam, v ktorých parkuje aj služobné auto pána primátora? A určite pribudne aj nejaká tá nová socha alebo pamätník. Aj vďaka nim bude naše námestie ešte krajšie. Turisti budú blýskať fotoaparátmi a obyvatelia priľahlých ulíc škripať zubami. Prečo? Urobte si raz prechádzku nie po centre, ale po Banickej, Rázusovej, Slovenskej, Hviezdoslavovej, či Gorazdovej ulici. Pochopíte.

-le-

ZNÁMI NEZNÁMI NOVOVEŠŤANIA

Aladár Holmok - muž zrastený s prírodou Spiša

Pred nedávnym oslávil 60-tku. Dve tretiny svojho života zasvätil ochrane prírody. Hlavne tej na našom prenádhernom Spiši. Aladár Holmok je najstarší profesionálny strážca prírody a zamestnanec Správy Národného parku Slovenský raj. Ochrane prírody sa profesionálne venuje už 40 rokov.

O všetkom sa rozhodlo v pohnutom roku 1968. Ako stredoškôlak sa Ali prihlásil za dobrovoľného strážcu prírody. O rok neskôr už pomáhal profesionálom. Od roku 1973 sa sám stáva profesionálnym strážcom Slovenského raja. Spomína: „Bol mi pridelený obvod Čingov a odvtedy až dodnes som tam. Ten obvod má 12 400 hektárov a poznám v ňom každý strom, či skalú.“ Nadšený ochranár pomáha založiť v Spišskej Novej Vsi pobočku Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny. A potom aj skupinku dobrovoľníkov. Tých zverboval 40 a dali si názov Ali banda. So smiechom hovorí: „Ja som Aladár a volajú ma Ali a tých dobrovoľníkov bolo zhodou okolností 40.“ Spoločne opravovali chodníky, budovali panely na náučných chodníkoch, ale hlavne strážili Slovenský raj.

Nestor medzi strážcami prírody zbieral skúsenosti aj v parkoch v zahraničí - v Krkonošiach, maďarskej Hothobagyí, ale aj v Poľsku a Bulharsku.

Po Nežnej revolúcii sa zmeny dotkli aj ochrany prírody. Spoločnosť a politici jej venujú stále menej pozornosti. Pozitívom, podľa Aliho, ale je, že vznikla kategória Stráž prírody: „Každý jej člen je už na úrovni verejného činiteľa. Pre Správu Národného parku Slovenský raj pracuje 21 takýchto dobrovoľných strážcov.“ Keď porovnáva súčasnosť s rokmi, kedy vo svojej profesii začínal, nedokáže skryť sklamanie: „Verejnosť stratila o ochranu prírody záujem. Padli prednášky pre školy, pre obecné úrady. Znižuje sa počet odborných doprovodov atď. Nie sú korunky na to aby sa vytvárali nejaké expozície, pripomínali sa významné výročia týkajúce sa Slovenského raja. Je to chyba.“

Komercia do raja prináša diktát peňazí. Pribúda chaty, ciest, znečistenia a ľudia, ako Aladár Holmok, to so smútkom a pocitom bezmocnosti iba pozorujú. Svoje povolanie aj tak považuje za nádherné. Vo svojom vnútri sa za 40 rokov nezmenil, čo sa zmenilo, je Slovenský raj. „Ako stredisko Čingov, tak Košiarne briežok sa zmenili na nepoznanie. Hlavne vo vzťahu chatár-ochranca prírody. Keď sme začínali, ľudia nás rešpektovali, chodili sa poradiť. Dneska nás obchádzajú a skúste prejsť po medzi chaty, tak na vás pustia psa.“

Ľudia ako Ali si to určite nezaslúžia. Slovenskému raju dával vždy to najlepšie zo seba. Na veľa vecí je oprávnené hrdý: „Veľa sme urobili pre záchranu lokality Ihrík. To je skalné bralo nad Prielomom Hornádu. Podarilo sa nám zachrániť údolie pri Stratenskej pile, kde sme jedného dňa zistili, že vrtajú otvory na dynamit. Pýtali sme sa: Prečo? Odpovedali nám: že neprejdú tam autá s drevami. Keby sme prišli o 2 dni neskôr, ten kaňon neexistuje. Pozastavili sme to, vtedy mal strážca tú právomoc. Jednoducho sme vykázali tých robotníkov, buldozeristov a strelmajstra.“ Podarilo sa im zachrániť aj Bykšovu lúku. „Na Bykšovej lúke bol pôvodne projekt Vzdelávacieho strediska Železnicových baní,“ spomína Ali na chvíle, ktoré mohli zmeniť tvár Slovenského raja. Aj vďaka oddanosti ochranárov sú v Slovenskom raji miesta, kde nájdete na metri štvorcovom 77 druhov rastlín, čo je európsky unikát.

K nezabudnuteľným zážitkom v albume spomienok Aladára Holmoka patria aj natáčania filmárov v Slovenskom raji. Pri nich tiež dohliadal na to, aby sa prírode ublížilo čo najmenej. „Prvý takýto film bol Postav dom, zasad' strom. Natáčalo sa v Stratenej. Potom Rytier Šťasteny, Dračie srdce. Pri všetkých natáčaniach som robil dozor. A zažili sme tam veľa srandy.“

Najstarší profesionálny ochranár za svoju vášeň musel aj zaplatiť. Presnejšie povedané, jeho rodina. Dnes si jeho deti a manželka občas zafrflú, že majú málo spoločných fotografií. Zato fotografií a diapozitívov zo Slovenského raja majú všade plno. A ešte viac, spolu so zbierkou fotoaparátov a diaprojektorov, ich má Ali vo svojej kancelárii. Už vie, čo s nimi urobí: „Raz, keď príde ten deň, že bude treba končiť, po nejakej malej výstave ich hádam venujem nejakému múzeu. Aby bola pamiatka, ako sme začínali v raji.“

Alimu Spišský patriot praje k 60-tke všetko najlepšie a v mene všetkých, ktorí majú radi prírodu Slovenského raja mu pridávame aj jedno obrovské: Ďakujeme!

-le-

Vozíčkari to ani v Spišskej nemajú ľahké...

Vozíčkari v Spišskej Novej Vsi každý deň prekonávajú prekážku za prekážkou. Keď si potrebujú vyba-viť bežné veci na úradoch, na policii, v banke, na pošte, v obchodoch, či zdravotníckych zariadeniach. Zväčša si sami neporadia. V meste totiž na mnohých miestach chýbajú pohodlné bezbariérové vstupy. Hoci zákon však káže, aby boli všetky administratívne budovy dostupné aj pre handicapovaných.

O ťažkostiach, s ktorými den-nodenne handicapovaní ľudia v našom meste bojujú, vie veľmi dobre svoje aj mamka vozíčkara, Ľudmila Mlynárová. „*Stretáva-me sa s množstvom neprístup-ných častí mesta, ktoré môjmu synovi komplikujú život. Patrí k nim hlavná pošta, či budova policie na Gorazdovej ulici, kde sa vybavujú občianske preukazy a pasy. Veľkým problémom sú aj chodníky na Gorazdovej, či Zimnej ulici. Veľkou bariérou sú vysoké obrubníky, ktoré znemož-ňujú prechod imobilným oso-bám, napríklad smerom od trho-viska k obvodnému lekárovi na Zimnej ulici, či pri obchodnom dome Spišán. Imobilní klie-n-ti majú veľký problém dostať sa aj do Tatrabanky,*“ vytrá-tu-pa-pani Ľudmila. Podľa Ľudmily Mlynárovej sa človek na vo-zí-ku, kvôli poškodenému nájazdu takmer nedostane ani do Domu kultúry. Zaťažkávacou skúškou

pre vozíčkarov je aj to, keď leká-r zmení sídlo ambulancie a presť-a-huje si ambulanciu na poschodie, kde chýba výťah. Existujú však aj pozitívne príklady. „*Musím oceniť, že Mestský úrad je pre vozíčkarov prístupný. Zozadu je plošina. Pri vstupe do Radnice je síce zopár schodov, no vo vnútri je už výťah, takže aj tam je po-hyb prakticky bez problémov,*“ pochvaľuje si.

Vysokoškolák Martin Mlynár, ktorý je na vozíčku, sa nám vy-znal, že množstvo architekto-nických bariér a chodníkov mu pripomínajú skôr tankodrom. „*Ide najmä o Gorazdovu ulicu.*

Problém mám aj na iných cho-d-níkoch, kde musím prekonávať vysokánske obrubníky. Konkrét-ne, môj obvodný leká-r sídli na Zimnej ulici. Pri vchode k jeho ambulancii sú extrémne vysoké obrubníky,“ hovorí. Za problé-mové pokladá aj parkovisko pri potravinách na sídlisku Východ. „*Na plošine sa časom vytvoril vysoký schod, ktorý nie je ľahké prekonať a hlavne keď na miesto*

vyhradené pre zdravotne znevý-hodnených zaparkuje šofér, ktorý si ide len niečo kúpiť do obchodu, napriek tomu že tam nemá čo ro-biť,“ sťažuje si mladý muž. Mar-tin by si želal príjemnejší vchod

do Kina Mier. „*Z boku je síce plošina, ale chýba zábradlie. Človek sa tam nemá za čo chytiť. Oceňu-jem však nové, nízko podlažné au-tobusy, ktoré nám veľmi uľahčujú cestovanie mestskou hromadnou dopravou,*“ chváli miesta, kde na handicapovaných mysleli. Aj na-priek ťažkostiam si naši vozíčkari doprajú aj radosti. Znie to neuve-riteľne, ale každý piatok športujú. Vozíčkari sa dali na šport Boccia, ktorý je pre nich ako vyšíty. Po-silňujú si ním ramená, jemnú mo-toriku a rozpirajú si pľúca. Pestré plány majú aj na leto. „*Plánujeme kúpanie, opekačky, oslavy Me-dzinárodného dňa detí, či rôzne výlety. Veľmi radi by sme išli do budapeštianskeho Tropicaria,*“ žela si pani Ľudka. O tom, že aj na vozíku sa dá žiť plnohodnotne, svedčia mnohé miesta, ktoré už títo ľudia navštívili a my zdraví sme to ešte nestihli. „*Boli sme na výlete v koncentračnom tábo-re v Osvienčime, pozreli sme sa do Vadovic, do rodiska bývalého pápeža Jána Pavla 2.,*“ prezra-dila šéfká vozíčkarov v Spišskej Novej Vsi Ľudmila Mlynárová. (sím)

Dedo Mikuláš, familiárne zvaný Mit'ô má tri svoje zlatíčka: dvojročného labradorského retrívera Luka, osemročného vnuka Lukáša a trinásťročnú susedkinu dcéru Luciu. Cez týždeň majú čo robiť, ale v sobotu ráno sa u deda rozletia dvere a deti zavelia:

Ide sa do lesa.

Dnes do romantickej Suche-j Belej

Ak niekto povie Slovenský Raj, vynoria sa mu v hla-ve obrazy divokých tiesňav, zelených plání a krásnych lúk, ktoré sú posiate pestrofa-rebnými kobercami často veľ-mi vzácných kvetov. Hlavným magnetom pre turistov sú ale bezo sporu tiesňavy. Do jednej z nich sme sa vybrali aj my. Do tiesňavy SUCHÁ BELÁ. Táto roklina je najnavštevovanejšou z dvoch dôvodov. Je rýchlo a ľahko prístupná z re-kreačného strediska PODLE-SOK a na celom svojom úseku rovnomerne ponúka celú šká-lu vodopádov rôznych typov i veľkostí.

Naše dobrodružné putovanie do tiesňavy začíname od ori-entačného stĺpu na Podlesku a po zelenej značke sa po pár metroch dostávame do koryta Suche-j Belej, ktorá je v tomto ročnom období, neverná svo-jmu názvu netradične mokrá. Sledujúc koryto potoka prichá-dzame po polhodine balanso-vania na mokrých kameňoch a brvnách k MISOVÝM VODO-PÁDOM. Pozorný obdivovateľ prírody zazrie na bočných bra-lách v mäkkom mokrom machu vzácné druhy kvetov, pôvabne žltú prvosienku holú a skromný modrý kvietok, soldanelku kar-

patskú. Po náročnom výstupe cez prvú skupinu vodopádov prechádzame po krátkej chví-li cez úzke bralá ROKLINY k OKIENKOVÉMU VODO-

PÁDU, kde sa v pukline skál ukrýva pestrofarebná salaman-dra škvrnitá. Terén sa postupne vyrovnáva, stúpanie zmierňuje a po niekoľkých minútach nás

Trasa: Podlesok - Suchá Belá - Vrchol Suche-j Belej - Pod Vtáčim hrbom - Kláštorisko - Hrdlo Hornádu - Podlesok
Prevýšenie: Podlesok 550, vrchol Suche-j Belej 959, Kláštorisko 744 metrov n. m., t.j. 404 metrov
Dĺžka trasy: cca 16 km
Doba prechodu: cca 4 hod.
Orientácia: Mapa Slovenský raj
Prístup: autom na parkovisko Podlesok

vítajú KORYTOVÝ a BOČNÝ VODOPÁD. V závere rokli-ny, pred ťahlym stúpaním na vrchol k planine ešte prechá-dzame okolo záverečného ro-mantického úseku KASKÁD a po dvoch hodinách krásnej turistiky v tejto severozápadnej časti Slovenského raja vystu-pujeme na VRCHOL SUCHEJ BELEJ.

Naša cesta ďalej vedie doľava východným smerom po hrebeni po žltej značke až k rázcestiu POD VTÁČIM HRBOM a tu odbočkou doprava na červenú značku mierne zvlneným teré-nom cez prevažne borovicový les na KLÁŠTORISKO. Odtiaľ potom pokračujeme po zelenej značke starou lesnou cestou k orientačnému stĺpu k HRDLU HORNÁDU a prudko vľavo, sledujúc tok Veľkej Bielej vody po modrej turistickej značke na-zad na PODLESOK.

Hoci sa o tom veľa, ba temer nič nepíše, sú výstupy tiesňavami Slovenského raja liečbou v prírode. Tým, že prekoná-vate výškový rozdiel, namáhate sa a logicky hlbšie a rýchlejšie dý-chate, vdychujete pri prechode roklinou vzduch, nasýtený drobnými kvapôčkami vody, v ktorom sú rozpustené vápen-cové minerály podložných skál a aromatické látky byliniek, kto-ré tu rastú na okolitých svahoch. Takže Dovidenia vo vzdušných kúpeľoch SLOVENSKÉHO RAJA. Michal Buza st.

FOTOREPORTÁŽ

Tancuj, tancuj, vykrúcaj - po novovesky

Aj vy radi tancujete? Alebo by ste sa chceli naučiť nejaké nové tance? Svoje telá môžete pozvrtáť v tanečnej škole Jany Plichtovej na Markušovskej ceste. Už 11 rokov sa v spišskonovoveskom klube spoločenských tancov venujú štandardným, latinsko-americkým, ľudovým tancom, country, či baletu. Jediné kritérium je mať o tancovanie záujem.

V tanečnej škole tancujú detičky od štyroch rokov, horná hranica daná nie je. Dvere má otvorené každý, kto sa

chce naučiť nové kroky a má chuť záujem tancovať pre radosť, relax a zábavu.

V tanečnej škole by však privítali najmä viac tanečníkov. „Neustále sa trápime s problémom nízkeho počtu chlapcov v tanečnej škole. Dievčatá by tancovali, ale nemajú partnerov. Preto robíme stále viac skupinových choreografií v rôznom tanečnom štýle, kde dokážu dievčatá tancovať aj spolu,“ vyznala sa nám šéfk tanečnej školy Jana Plichtová.

V tanečnej škole sa naučíte základy waltzu, tanga, valčíka, slowfoxu, quickstepu, samby, cha-chi, rumby, pasa doble, jivu, polky, čardáša, salsy, mamby, bachaty, twistu, baletu, jazzu, či rock and rollu. Zaujímavosťou je, že vás tam naučia tancovať aj odzemo, či kazačok.

Tanečníci z tanečnej školy sa o vystu-

povanie na súťažiach príliš netrhajú. Nie je ich primárnym cieľom byť najlepšími na svete. „Súťaž im spôsobuje stres. Chcu len príjemne tráviť čas v kruhu rovesníkov, ktorí majú rovnaké záľuby ako oni,“ ozrejmila Janka Plichtová. Tanečný klub vystupuje okrem Spišskej a okolí aj v Košiciach, Kežmarku, Lipanoch, Sabinove, Bardejove, Ružomberku, či Poprade. „Organizujeme aj tanečné vystúpenia na plesoch, podnikových zábavách, počas zápasov basketbalu a letný tá-

bor tanca a lega s týždenným pobytom aj pre nečlenov tanečnej školy,“ priblížila. Tanečníci predvádzajú svoje tanečné umenie aj na Halloweenkej, vianočnej, Novoročnej párty, či karnevaloch. Množstvo tanečných grifov tanečníci pochytiť aj na tanečnom sústreďení s trénerkou Lenkou. Ovládať aspoň základy spoločenských tancov patrí k spoločenskej „gramotnosti“ ľudí 21. storočia. Škoda len, že stále pretrvávajú aj „mýty“, že tancovanie nie je pre chlapcov. (sim)

Insitný maliar Tibor Gurin: „Umenie ma lieči a predlžuje vek...“

Novovešťan Tibor Gurin je sochár, maliar, rezbár. Je najvýznamnejším insitným maliarom na Slovensku. Ako sám povedal, umenie ho lieči a predlžuje vek.

Tibor Gurin oslávil iba pred pár dňami svoje okrúhle 80-te narodeniny, no napriek tomu stále aktívne tvorí. Na dráhu insitného maliara sa dal, paradoxne, kvôli dlhým rokom, ktoré strávil v bani. „Robil som v bani, nadobudol som ochorenia nervového pôvodu. Lekári mi odporučili, aby som mal nejaký koníček a nervovo sa dal do poriadku. Umenie bola moja terapia, liečba. K umeniu som mal blízko už ako dieťa, keď som vyrábala koláčiky z blata,“ prezradil s úsmevom.

Tibor dal na rady skúsených. „Vždy mi hovorili, že vlastná tvorba je oveľa viac. Keď chcem byť originálny, musím mať vlastný rukopis, nemám nič napodobňovať. Myšlienka a originalita, to ma primälo k tomu, aby som začal tvoriť. Cez maľbu som sa prejavil a vyjadril svoj názor. Chcel som sa s ľuďmi o ten môj názor podeliť,“ hovoril.

Tibor Gurin umeniu obetoval celý svoj

život. „Je to spôsob života, ktorý predlžuje vek. Už mám 80-tku a stále sa liečim,“ zavtipkoval. Ako sám tvrdí, umenie nikdy nerobil pre peniaze. „Robil som 34 rokov v bani a som nezbohatol, umenie som bral ako terapiu.“

Umelec, autor stoviek obrazov, je hrdý na ten, na ktorom zobrazil rodokmeň svojej rodiny, či obraz, kde si vymyslel podobu Spišského hradu. Za najväčšie ocenenie svojho života pokladá vlnajúcu hlavnú cenu na celoštátnej výstave Výtvarné spektrum v Trenčíne. Tibor Gurin už svoje diela vystavoval aj v Poľsku, Maďarsku, či na Ukrajine. Za svoju profesionálnu kariéru získal množstvo ocenení. „Nemôžem ich ani všetky spočítať.“

Námety pre svoju tvorbu čerpal najmä z baníctva, pretože v baniach roky pracoval. „Niektorými témami som sa zaoberal aj 30 rokov, rozmyšľal som nad nimi pred spaním,“ tvrdí. V poslednej dobe ho však zaujala aj staroslovanská mytológia. „Staroslovanská mytológia na Slovensku chýba. Kvôli tomu, že sa mi zhoršil zrak som sa dal na sochárčinu. Najnovšie chodím na Dreveník a okolo Hornádu, zbieram kamene, balvany a svoje predstavy prenášam do kameňa. Zobrazujem aj podoby staroslovanských Bohov,“ vysvetlil.

Maliarsky kumšt potrebuje veľa času, ale aj vhodné prostredie. „Tvorím v čínžaku. Za toto chcem poďakovať svojej manželke, že si preto našla pochopenie.“ Na Spiši mu učarovala príroda. „Tu na vlastných nohách pôjdem do raja, tam aj späť sa z raja vrátim zaživa,“ zavtipkoval. Na Spišskej Novej Vsi by nič nemenil. „Nedá sa tu nič vylepšiť. Námestie i park sú krásne, len keby ceny neboli tak vysoké.“ povzdychol si na záver nášho rozhovoru.

(sim)

TROCAL - VÝNIMOČNÉ OKNÁ
PRE VÝNIMOČNÝCH ĽUDÍ

PREDAJ A MONTÁŽ PLASTOVÝCH OKIEN A DVERÍ

z profilu

TROCAL®

Innonova 70 A-5

celoobvodové kovanie winkhaus

Innonova 70 M-5

VÝHODY:

- Vynikajúce statické vlastnosti
- Mikroventilácia
- Izolačné sklá s U=0,63-1,1 W/m².K
- Garancia farebnej stálosti
- Veľký výber drevodekorov
- Možnosť predaja na splátky či úver

SLUŽBY:

- Zameranie, demontáž, montáž, likvidácia starých okien, murárske práce, osadenie parapiet

DOPLNKY:

- Vonkajšie a vnútorné parapety, žaluzie ISO Design, siete proti hmyzu, rolety

KONTAKT:

telefón: 0903907109, www.sabar.sk, vyroba.plo@sabar.sk

„Anglickí“ manželia si v meste na Temži plnia svoj sen

V našej i vašej obľúbenej rubrike sme spolu so Spišiakmi, ktorí nabrali odvahu a skúsili sa presadiť v zahraničí, navštívili všakovské destinácie. Pozreli sme sa do Dánska, Japonska, susedného Česka, navštívili sme i ďaleké nórske fjordy. Tento príbeh nás zavedie do krajiny, kde žije a pracuje hľadajúc najviac Slovákov – do Veľkej Británie.

Púť jednej slovenskej manželskej dvojice začína tradične slovensky. Paľo Milčák a Mirka, v tom čase ešte Hannelová, sa nemali v Spišskej Novej Vsi až tak zle. Paľo, ktorému všetci známi nepovedia inak ako „Nino“, mal šikovné ručičky a už onedlho si v meste i okolí vybudoval povest' človeka, ktorý opravil na aute snád' všetko okrem vodiča. Navyše mal obrovskú záľubu v motorkách, bol aktívnym členom spišskonovoveského motokárskeho klubu „Šľepí jazdci“, jeho motorky boli vždy malým technickým i dizajnským skvostom. „Pracoval som ako otrok od rána do večera, raz v jednej, potom v inej garáži, u rôznych „tiežpodnikateľov“, ruky stále od oleja a výsledok? Ledva som si zarobil na živobytie. Som človek, ktorý mal a stále má vízie a sny a uvedomil som si, že bez peňazí sa nikam nepohnem. A tak som sa rozhodol v roku 2004, že odídem do Anglicka.“ Jeho terajšia manželka Mirka mala iné pohnútky. „V Spišskej som robila účtovníčku a celkom sa mi dарило. Chcela som však vidieť inú krajinu, vždy som snívala pozrieť sa niekom von. No a najpodstatnejším bolo naučiť sa jazyk“ dodáva Mirka. Začiatky bývajú všade ťažké a inak tomu nebolo ani v prípade manželov Milčákových. „Najväčším prúserom bola angličtina. Ja som vedela anglicky minimum, Nino s ktorým som sa mimochodom zoznámila až v Londýne, tiež jazykovo neexceloval a tak to bolo ozačiatku „o hubu“. Brali sme prácu aká prišla, umývali sme riady, upratovali kancelárie, bol to taký klasický boj o pre-

žitie. Mesiac ubiehali, angličtina sa na mladý pár začala pomaly lepíť a v ruke s tým začali prichádzať aj lepšie pracovné ponuky. Paľo získal job v chladiarenskej firme, no jeho srdce stále bažilo po voni spáleného benzínu. Sen sa mu splnil, keď začal pracovať ako sprayer diskov značkových áut. „To bola paráda. Práca síce náročná, ale keby ste videli tie skvosty, ktoré vychádzali z našej fabriky. Kolesá Bentley, Aston Martinov, Ferrari, Mercedesov, BMW – čiek, to boli jednoducho lahôdky“, nezaprel v sebe motoristického fajnšmekra. A jeho šikovnosť a znalosť ho dovedla ešte vyššie. Dnes je už supervisorom v jednom servise, v ktorom opäť dávajú dokopy rozbité londýnske taxíky. I Mirkin príbeh nabral konjunktúrny smer. Po klasických au – pair začiatkoch nasledovala ročná anabáza v kaviarni, no neskôr sa opäť vrátila k deťom. „Práca s deťmi ma naplní. Vystudovala som tu školu, ktorá ma oprávňuje vychovávať deti. S Ninom sme sa vzali, narodil sa nám náš skvost – Max, ktorý poctivo piluje aj slovenčinu, veď je predsa Slováčik. Ja som v súčasnosti v Londýne šťastná,“ konštatuje Mirka. A čo

by na Slovensko z Anglicka manželia „dotiahli“? „Určite slušnú životnú úroveň. Tu ak človek maká, tak sa to odrazí na jeho živote. Na Slovensku je to o korupcii, obrovskom protekcionizme. Mali by ste vidieť slušnosť a kvalitu jednaní na úradoch. Celkovo je ten prístup k človeku trochu odlišný“, vykresľuje Mirka. No sú veci, na ktoré hlavne pri spomienkach na svoju Spišskú Novú Ves nedajú dopustiť. „Určite je to naša krásna príroda, chýba nám rodina, naši novoveskí priatelia. Vždy sa teším na návrat domov, škoda, že je tak málo času. Všetkých jednoducho nestíham. A tak rád by som sa s mnohými pozvil len tak po Spiši na motorke, či zahral s priateľmi svoj obľúbený stolný tenis. To všetko tu absentuje, no odchod na ostrovy neľutujem. Návrat zatiaľ neplánujeme, snád' ak sa na Slovensku veľa vecí pohne pozitívne dopredu. No momentálne sa tak nedeje a tak ostávame v Británii,“ ukončil anglický príbeh manželov, ktorí v ďalekom Londýne nechávajú v meste na Temži svoju maličkú spišskonovoveskú stopu, Paľo Milčák.

Oliver Buza

100-ročná škola na Levočskej ulici

Uhádli by ste, ktorá zo základných škôl v našom meste je najstaršia? Po prečítaní titulku určite áno. V starej budove Základnej školy na Levočskej ulici zasadli žiaci do lavíc po prvýkrát v školskom roku 1912/13. O mesiac ich nasledovníci ukončia storočnicu existencie tejto školy.

Do roku 1912 v Spišskej Novej Vsi existovali iba cirkevné ľudové školy. Boli 3 - rímskokatolícka, evanjelická a židovská. Tie finančne podporovali cirkev a mesto. Život a mesto

sa ale vyvíjali. Objavili sa prvé stredné odborné školy, pribúdalo detí a s nimi aj požiadaviek na otvorenie novej školy. Uhorské ministerstvo kultúry povedalo áno a nič nebránilo otvoreniu prvej ľudovej školy riadenej priamo štátom. Jej sídlom sa stala budova, ktorá predtým slúžila ako soľný sklad a neskôr ako kasárne. Mesto ju upravilo na potreby žiakov a do 6 tried v septembri 1912 nastúpilo 164 žiakov. Od začiatku sa Novovešťanom zapáčila a už v roku 1918 ju na-

vštevovovalo 308 žiakov. Škola sa dnes môže pochváliť napríklad tým, že na nej vyučoval aj akademický maliar Jozef Hanula. Po 100 rokoch vyzerá škola, učitelia aj žiaci úplne inak ako v roku 1912. Jedno, čo sa nezmenilo, je jej obľúbenosť. A Patriot jej praje nielen ďalších úspešných 100 rokov, ale hlavne dobrých učiteľov a ešte lepších žiakov. A všetkým trpezlivosť, pretože v terajšej dobe nemajú ľahké - jedni ani druhí.

-leb-

Chystáte sa stavať rodinný dom alebo garáž a najviac sa tešíte na vybavovanie stavebného povolenia?

AK ÁNO, UŽITE SI TO

Ak nie, využite naše dlhoročné skúsenosti, prax a kontakty. Radi Vám pomôžeme.

Ing. Peter VYPARINA

tel.: 0908 170 824

e-mail: vyparina.peter@gmail.com

HISTÓRIA A SÚČASNOSŤ SPIŠSKEJ NOVEJ VSI

SPIŠSKÉ POCHÚTKY PATRIOTA - GRILL BAR

„Ked’ na pivo, tak do grillu“, oznamuje obrovský billboard pri jednom zo vstupov do nášho mesta. No nielen za zlatistým mocom sa oplátí zísť do, pre Spišiakov, obľúbenej reštaurácie, temer na konci Zimnej ulici. Čo všetko Grill bar ukrýva, sme sa rozhodli zistiť v ďalšej kapitole nášho seriálu Spišské pochúťky Patriota.

„Grill bar sme otvorili 1. júla 2004 a už od začiatku sme sa snažili vtláčiť mu osobitú pečať. Presadiť sa v tomto biznise nie je jednoduché, reštaurácii a barov je v našom meste habadej. Ak chcete uspieť, musíte mať myšlienku, prevádzka musí mať svoj nezameniteľný štýl a charakter. My sme vsadili na atmosféru pohody, dobrého jedla a širokej ponuky piva, alko i nealko nápojov,“ rozhovoril sa na úvod majiteľ Grill baru Ing. Vladimír Dobšínský. O tom, že nehovorí do vetra svedčí i jeho rozsiahla rekonštrukcia. V dvoch etapách sa populárna reštaurácia rozširovala, čo jasne hovorí o záujme zo strany hostí. Nápojovému lístku dominuje pivo. Deväť čapovaných druhov nenájdete len tak všade,

no zaujmú hlavne „pivné šialenstvá“, ktoré Grill ponúka. Fajnšmekri si môžu pochutíť na slivkovom, malinovom, jablkovom, ba dokonca aj na banánovom pive. „Pre pivárov, ktorí sa neboja ochutnať niečo nové, sme dali doviesť špeciály priamo z Belgicka. Vybrali prevažne ovocné spontánne kva-

sené piva - lambiky. Navyše si milovníci zlatistého moku môžu pri našich stoloch načapovať pivo sami. Umožňujú im to špeciálne stolové pipy, ktoré môžu obsluhovať výlučne spôsobom, akým to majú radi,“ ozrejmuje pivné špecifikum reštaurácie jej šéf. No pivo nie je tým jediným, prečo sa oplátí v Grill

bare zastaviť. Na svoje si prídu aj tí, ktorí si chcú pochutnať na dobrom, prevažne grilovanom jedle. My sme z bohatej ponuky neodolali tatárskemu bifteku (recept nám majiteľ ochotne prezradil) a naše chuťové poháriky sa dostali do gastronomického neba.

A čo všetko okrem „tataráku“ dominuje jedálnemu lístku? „Už z názvu našej reštaurácie vyplýva, že u nás hrajú prím grilované špeciality. Rôzne kuracie, bravčové, ale i hovädzie steaky, hamburgery, ciabatty či cestoviny. Tí, ktorí mäso príliš nemusia, si vyberú z ponuky šalátov, bezmäsitých jedál alebo rýb. To všetko u nás nájdete. A nezabúdame ani na ranné vtáčatá. Máme aj raňajšie menu, to obedné je samozrejmosťou“, objasňuje Dobšínský. No nielen jedlom a pitím je človek živý. Uvedomujú si to aj v Grill bare, a preto pre pohodu svojich zákazníkov robia maximum.

„Rozdelili sme reštauráciu na fajčiarsku a nefajčiarsku časť. V každej miestnosti sú veľké plazmové televízory. Teší nás, ak si partie ľudí pri dobrom pive a jedle vychutnávajú nejaký hokej, futbal či iný šport,“ uzavrel debatu p. Dobšínský.

My sme z Grill baru odchádzali s chutne naplneným žalúdkom. Tatarák sme spláchli dvoma pivečkami, pozreli a zafandili sme si pri Lige Majstrov a mali sme dobrý pocit z toho, že sme objavili ďalšiu spišskú pochúťku Patriota.

Tatársky biftek

200g mletá hovädzia sviečková
1 vajecný žltok
2 PL kečup
1 PL horčica
1 PL worchestrová omáčka
1 ČL soľ
1/2 ČL pepru
1/2 nadrobno nasekanej cibule

Všetko dokonale spojíme a podávame s hriankami.

KRÍŽOVKA

SOKRATÉS: Škola je TAJNIČKA 1, TAJNIČKA 2, TAJNIČKA 3, TAJNIČKA 4.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A																				
B																				
C																				
D																				
E																				
F																				
G																				
H																				
I																				
J																				
K																				

Vodorovne: **A:** starý otec po nemecky - obyvateľ Baskidska - handra na metle - ochucovadlo - sen po maďarsky - pozývaj. **B:** značka lyž. vlekov - židovské sobotňajšie jedlo - opočlovek - mužské meno - koniec. **C:** arabské ženské meno - TAJNIČKA 3 - usadlosť. **D:** rožky - neužívaj tekutinu - druh účesu - - opalok. **E:** obyčaj - namáčací prášok na pranie - francúzske sídlo - český súhlas - vedľa. **F:** mesto v Iraku - úkon - zločinec - nedobro - polámaný les. **G:** podstatná vec - armáda, skr. - španielsky člen - znoj - venovala si. **H:** lord - naberajú na rohy - Slovenská akadémia vied, skr. - zlato po španielsky - pichá na rohy - jestvujete. **I:** český zápor - ochranný násyp - TAJNIČKA 4 - je po nemecky - masťná zemina. **J:** prvá žena - podbrušie - africký bocian - kosť po česky - meno herečky Rapaičovej. **K:** priateľ Boleka - český súhlas - Mária, domácky - roztavuj - židovský, hlinený obor.

Zvisle: **1:** averz - bol postihnutý besnotou. **2:** TAJNIČKA 1 - predložka. **3:** polodrahokam - trhal. **4:** rumunská malá minca - vresk - podmieňovacia predložka. **5:** mesto v západných Čechách - opytovacie zámeno - koralový ostrov - v poriadku, ang. skratka. **6:** jestvujem - meno peruánskej opernej speváčky Sumac - zriedkavé ženské meno. **7:** listnatý strom - ruská rieka - šľacha. **8:** mesto pri Košiciach - zväzok stebiel - Emanuel domácky. **9:** ruský maliar 18. storočia - oslovenie dámy. **10:** veľké ohne - varené jedlo. **11:** pel - chlapec, zriedkavo. **12:** chvíľa - skúška, ľudovo z maďarčiny. **13:** strašil - zoologická záhrada - dobre po nemecky. **14:** jedovatá rastlina - hlboký ženský hlas - rastlina z ktorej sa vyrába kokaín. **15:** povrchová baňa - ukazovacie zámeno - vlasť. **16:** pozn. značka Olomouc - citoslovce zaváhania - Pavol, domácky - sgrafity, skratka. **17:** mäso po česky - lietavý izbový hmyz - číslovka. **18:** prekazila - štýl po nemecky. **19:** TAJNIČKA 2 - od, latinská predložka. **20:** ináč - opakujem stále dookola.

Pomôcky: ÁLOM, ASENS, BANI, DE, EMAN, MARABU, OTIPOV, VOAVIL, YMA.
Autor krížovky: Albín Medúz

Mgr. Marianna KOLLÁROVÁ - mediátorka

riešenie sporov: rodinnoprávnych, obchodných a pracovnoprávných.

adresa: Štúrova 626/29, 054 01 Levoča

kontakt: 0911 040 905

RECEPTY OD STAREJ MACERI

My, Slováci máme ľem daskel’o vychycených pokladof. Kec sebe odmyšľime šumne dzeľčatka, mineralne vody od vymyslu šveta a sem tam aj hokej, ostava nam ešči furt jedna vzacnosc - BRYNDZA. Ale pozor, važení, maju ju aj v Rumunsku, bo kec sme das pred tridsiatimi rokmi buli na Mamaji, ta na jedaľnym listku tam bulo aj coškaj, co še nazывalo Mama liga, bryndza kum šismintina. Ale dosc bulo internacinalnej srandy, podzme na recepty.

KEREZET ZO SMOLNICKEJ HUTY
Co na to treba:
maslo, bryndzu, mletu červenou papriku, mladú želenú cibuľku, pažitku, horčicu a vegetu.
Jak še to robi:
Maslo aj bryndzu dame k obloku, žeby buli meke a dobre še potom mješali. Kec už su, zmješame ich v pomere jedna k jednej a do toho pridame na drobno posekanu cibuľku, najme totu želenú časť a aj na drobno porezanu pažitku, kuščičko, das pol ložečky horčice a das ložečku mletej červenej papriky. Poradne pomješame a nechame das hodzinu odstac. Dochucime s vegetu. Natierame na fajny čerstvy biely chleb a davame pozor, žeby zostalo kus aj na večeru.

HŇEZDA ŠIKOVNEJ ERŽIKY
Co na to treba:
listkove cesto, bryndzu, mľeko, listky mladého špenatu, cibuľku, slaninku a vajco
Jak še to robi:
Listkove cesto vyvalkame na cenko, na neho dame vrstvu bryndzi, co sme rozmješali s kuščičkom mľeka, na to obarene listky špenatu, ktore sme pred tym ešči chvilu podušili s cibuľku a opečenu slaninku. Stočíme do roličky, narežene kolmo na das centimetrove koľeska, položíme na vymasceny pľech, potrieme vajcom a nechame pjesc das na dvesto stupňov, kym nezačne cesto chytac peknu hnedu skurku. Vybereme z rury a jeme poloceple.

Kedyškaj sme nemohli, ale dneška še už da, takže:
ZO SLOVENSKU BRYNDZU NA VEČNE ČASY
A NIKDAJ INAK!
Michal Buza st.

Aká si bola sezóna 2012 – 2013?

Je dobojované. V športovej hale už nepočuť hromové „Nová Ves“, basketbalová lopta prestala tancovať nad extraligovou obručou, na zimáku po ľade už niet ani stopy, anténky na vysokej volejbalovej sieti sa prestali kývať. Športovci sa zaslúžene „rozliezajú“ na dovolenky, či začínajú s prípravou na ďalší ročník. Je čas bilancovať. Aká si teda bola sezóna 2012 – 2013? Hneď v premiérovom čísle Spišského Patriota sme si kládli presne opačnú otázku. Aká bude sezóna pre všetky relevantné prvo, či extraligové kluby z nášho mesta? Pod lupu sme si zobrali oba basketbalové kluby, hokejistov, hokejistky a volejbalistky. Trúfali sme si aj prognózovať ako ktorý klub v náročných bojoch dopadne. A výsledok?

Trio klubov s medailami

Začnime pozitívne a pozrime sa tam, kde budú na sezónu spomínať v dobrom. A podme hneď za jediným tohoročným spišskonovoveským majstrom SR. Hokejistky HC OSY Spišská Nová Ves potvrdili svoju dominanciu a po ročnom výpadku opäť zdvíhali nad hlavu tú najcennejšiu trofej. O ich ceste za úspechom sme sa podrobnejšie venovali v minulom čísle, pripomeňme si len, že Spišský Patriot im už v septembri titul „naplánoval“. „Na „Dobré Anjelky“ či „Ružu“ to asi stačiť nebude, bronz by však babám určite svedčal“, tak toto je presná citácia predpovede nášho mesačníka pred sezóny. Predpoklady sa do bodky naplnili, „Ručoňáčkam“ visí na krku historický bronz. Viac sa o ňom dočítate na inom mies-

te v tomto vydaní. Bronzom sa môžu pochváliť aj basketbalisti. Aj tu Spišský Patriot trafil do čierneho a boj o tretie miesto signalizoval správne. Vývrcholenie náročnej sezóny však bolo nedôstojné a vrhá zlé svetlo na vedenie SBA. Spišiáci síce získali bronzové medaily, avšak radosť z nich až tak veľkú nemajú. Ich „bronzový“ súper z Nitry totiž odmietol nastúpiť na boje o konečné tretie miesto, po známej semifinálovej kauze, v ktorej Interista Rančík nastúpil na rozhodujúci zápas nie v súlade s predpismi. Márne boli protesty Nitranov, z pravidiel sa urobil trhací kalendár a do finále putovali protežovaní Bratislavčania. To basketbalisti spod Zobora nedokázali stráviť a zápasy o bronz jednoducho na protest odignorovali. Medaily tak putovali do spišskonovo-

veskej vitríny. „Takto získaný bronz nás nijako neteší, chceli sme ho čestne získať na palubovke, ale plne chápeme postoj Nitry a sme na jej strane. Vždy budeme na strane morálnosti a čestnosti, je to jeden z pilierov, na ktorom stojí celá naša organizácia,“ okomentoval zisk bronzu predseda VV BK 04 AC LB Rastislav Javorský. A ako šéf klubu hodnotí celú sezónu? „Do tohto ročníka sme vstupovali s niekoľkými cieľmi a som rád, že všetky sa nám podarilo naplniť. Skončili sme v prvej štvorke, čo bolo v tohoročnom ročníku ligy veľmi náročné. Asi sa zhodneme, že taká kvalita, ako v tomto roku, ešte na palubovkách v histórii samostatnej slovenskej extraligy nebehala. Do hľadiska sme prilákali veľa fanúšikov, takmer stále bolo vypredané, z čoho sa nesmierne tešíme. Rozbehli sme úspešne projekt „Deti na basket“, vyšla nám akcia „Školská liga“, má to ohlas, budeme v tom pokračovať. Naše mládežnícke tímy sú mimoriadne úspešné, čo je výsledkom práce našich skvelých

trénerov. Na palubovku sme okrem športu dotiahli aj rôzne umelecké súbory, hala sa stávala aj kultúrnym stánkom. Sme šťastní, že na basket chodili celé rodiny s deťmi, dúfam, že sa cítili komfortne, za čo chceme poďakovať všetkým Spišiakom, ktorí ukázali celému Slovensku, že fandenie môže vyzeráť aj kultúrovane. Samozrejme, nechceme zaspáť na vavrínoch, o rok to chceme ešte vylepšiť. Čo sa hernej stránky týka, stále sme klubom, kde dávame najviac šanci domácim odchovancom. A je len a len na nich, ako sa k tomu v tréningoch, či v samotných zápasoch postavia. Pozitívne ma z domácich hráčov potešil Ulman, skvelú sezónu má za sebou Vlado Hovanač. Mená na druhej strane menovať nebudem, v klube si to rozdiskutujeme medzi sebou“, zhodnotil sezónu 2012/2013 Javorský. A na čo sa môžeme tešiť v tej budúcej? „Prvotným cieľom je začať rozhovory s trénerom Černickým. Toho chceme na Spiši udržať. Kostru tímu chceme postaviť na hráčoch ako Hovanač, Bal-

dovský, Ulman, budeme s nimi hovoriť. Ackera asi neudržíme, už sa ozvalo veľa záujemcov. Potešiteľný je záujem Evansa, ktorý si váži náš prístup po jeho zranení a prejavil ochotu ostať. Dobro to vyzerá i s Mandičom, no všetko je zatiaľ v rovine úvah a špekulácií. Musíme si spolu sadnúť, zanalyzovať sezónu a po dohovore s trénerom začať skladať tím. Chceme však byť silní aj v budúcom ročníku,“ rozhodlane dodal Javorský.

Volejbalistky neoslili, hokejisti sklamal

Spišskopatriotická Sibyla však nebola stopercentná. „Sekla“ sa pri volejbalistkách, kde síce trafila účasť Spišiačok v štvrtfinále, no nepotvrdila stúpajúcu návštevnosť. Tá nabrala opačný smer a na záver sezóny na volejbal chodili už len tí naj-

skalnejší. Kdesi sa stala chyba, ukázalo sa, že odchod Hnátovej a ponovoročná absencia Vartovníkovej boli kľúčovým faktorom neúspechu. Skvelá Kubová nedokázala potiahnuť celý kolektív. Plusom pod vysokým sitom na Spiši je však mládež, tá však ešte na extraligu nedorástla. Absolútnym fiaskom sa skončila sezóna pre hokejistov. Tí mali pred sezónou len tie najvyššie ciele, mnohí navrátení odchovanci mali pomôcť opäť do Spišskej vrátiť najvyššiu súťaž. Poľ sezóny to vyzeralo dobre, Novovešťania v pohode ovládli prvoligovú tabuľku, no potom sa tok peňazí za čudných okolností zastavil a spišskonovoveský hokejový parník šiel ku dnu. A to či a v akej kondícii sa na hladinu vráti, je opäť otázkou pre tie najlepšie veštice sveta... -ob-

Predstavujeme „malé športy“ - Bowling

Bowlingová guľa nekompromisne váľa kolky aj na Spiši

Ak sa povie bowling, mnoho z nás si predstaví relatívne nový šport, ktorý k nám prišiel spoza Veľkej mláky. História bowlingu siaha až niekde k tretiemu tisícročiu pred n. l.! Potvrdzujú to egyptské náleziská slávneho antropológa Sira Flindersa Petrieho, ktoré uzreli svetlo sveta v 30 - tých rokoch minulého storočia. Aj napriek tomu, že názory na túto teóriu sa líšia, je viac než isté, že v 14. storočí nášho letopočtu existovala v Anglicku hra, ktorú môžeme jednoznačne považovať za stredovekú verziu bowlingu.

A čo to vlastne bowling je? Cieľom hráča bowlingu je zhodiť hodom bowlingovej gule 10 kolokov, ktoré stoja vo vzdialenosti 18,5 metra rozostavané do rovnoramenného trojuholníka. Bowlingová guľa má tri otvory na prsty, váži od 3,6 do 7,2 kg. Bowling sa hrá na body a vyhráva ten, kto

v hre dosiahne najvyššie bodové skóre.

Atraktívny bowling na Spiši

A bowling, ktorý sa teší mimoriadnej obľube hlavne v USA, už zakotvil aj v našom meste. V jeho rodnom liste svieti rok 2001, kedy sa Edmund Kováč rozhodol vybudovať prvé bow-

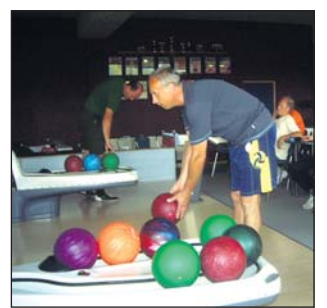
lingové centrum. To si našlo svoje priestory na Tarči v budove bývalej Družby a dnes je to už moderný komplex oddychu, zábavy i množstva súbojov na bowlingových dráhach. „Ja som bývalý kolkár, no bowlingovú myšlienku som v hlave nosil dosť dlho. Lákala ma na tom komerčná využiteľnosť bowlingu, a tak som sa pokúsil to spojiť. Výšlo to a som rád, že fungujeme už tak dlho,“ začal debatu o histórii tohto športu na Spiši „krstný otec“ spišskonovoveského bowlingu. Sprvoti kolky zrážali len návštevníci, no skvelé podmienky priam vyzývali k založeniu klubu. Ten vznikol v roku 2002 a bol jedným z prvých na Slovensku. „V Spišskej Novej Vsi vznikol Bowlingový klub Laguna, ktorý vo svojich začiatkoch dokonca hrával najvyššiu súťaž a skončil

aj v prvej trojke. Bowling však ľudí chytil na celom Slovensku a klubov začalo rásť ako húb po daždi. Konkurencia sa prudko zvýšila, vznikla bowlingová extraliga, 1. a 2. slovenská liga. Skvalitnili sa dráhy, bowling začal byť serióznym športom,“ dodáva Kováč.

Spišskonovoveský klub momentálne triafa kolky v 2. lige, kde pôsobia aj spišskonovoveskí junióri. Tohto roku Spišiáci svoju ligu dokonca vyhrali, no cez náročnú baráž sa do 1. ligy neprebojovali. I napriek tomu Spišská Nová Ves vychovala nemalo hráčov, ktorí pôsobia v slovenskej extralige. Ba čo viac, spišskonovoveský odchovanec Marek Korba sa na chvíľu stal i členom reprezentácie SR. Veľkou smolou Novovešťanov je, že ich súčasné hráčske pôsobisko nie je v metropole na Hornáde, ale v neďalekom Poprade. Bowlingové centrum Laguna totiž nespĺňa kvalitatívne podmienky dráh. „Je pravdou, že Spišiáci musia hrať v Poprade, v Spišskej sa len trénuje. Naše dráhy totiž

nesplňajú náročné kritériá, nie je tu prešlapový senzor, bezšnúrové kolky a aj povrchy nie sú na požadovanej úrovni. Ich výmena predstavuje nemalú investíciu, dúfam, že v horizonte troch - štyroch rokov sa nám podarí urobiť všetko tak, aby Novovešťania hrali v Spišskej Novej Vsi,“ predstavuje plány do budúcnosti brat medailistu z MS v atletike Igora Kováča, Edmund.

To však neznamená, že dráhy osireli. Naopak je na nich veľmi čulý ruch. Už niekoľko rokov veľmi úspešne funguje Mestská a firemná bowlingová liga, ktorá má dokonca dve súťaže, úspešne naštartovaná je aj stredoškolská liga. A práve mládež je cieľovou skupinou, na ktorú sa chcú v Lagune zamerať. „Veľmi radi privítame v našich radoch mladých ľudí, ktorí majú chuť si tento šport vyskúšať. Razím teóriu, aby mladí športovali, aby rozvíjali telesného ducha. Je jedno, či budú váľať kolky, či budú robiť atletiku, futbal alebo čokoľvek iné. Podstatné je, aby sa hýbali. Štát

na šport kašle, hodiny telesnej vyzerajú tak, ako vyzerajú, a preto mladí musia mať alternatívy. Ak sa rozhodnú pre nás, dvere majú otvorené, členský poplatok je 5 Eur mesačne, je v tom tréner, dráhy. Fungujeme samostatne z vlastných zdrojov, nie sme závislí na príspevkoch od mesta, či samosprávy, aj keď sa takejto forme financovania v budúcnosti nebránime. Chceme rozbehnúť aj školskú ligu, uvidíme ako sa nám podarí tento projekt. V súčasnosti sme priestory centra rozšírili, pribudne detský svet, kvalitný snookrový stôl, chceme jednoducho z bowlingového centra urobiť atraktívnu a aktívnu zónu pre športové vyžitie,“ uzavrel debatu Kováč. -ob-

Bronzový pohár vo vitríne ŠKBD Rücon Spišská Nová Ves!

Nevýslovná radosť spolu so zátkami šampanského vybuchli na palubovke Šamorína po rozhodujúcom treťom zápase o bronz, v ktorom Spiššiaci dominovali 65 - 57 a vybojovali pre Spišskú Novú Ves historické bronzové medaily. „Bola to ťažká - preťažká sezóna. Sme nevyšlovne šťastní, že sa nám po nej na krku hompálajú tieto nádherné placky,“ rozplýval sa v útrobach krásnej radnice v Spišskej Novej Vsi tréner Rüconu Dávid Demečko. Práve pozvaním od primátora Spišskej Novej Vsi Jána Volného odštartoval na Spiši kolotoč osláv historického bronzu.

Neľahké začiatky doby bronzovej

Tak ako to už v živote chodí, úspech musí byť vykúpený pádmami, bolesťou a slzami. To je práve to, prečo tak potom strašne chutí. O tom, aká trnistá bola cesta k tohoročnému bronzu, by mohol napísať snád aj knihu GM ŠKBD SNV Róbert Šimkulák. Bol to práve on, ktorý spolu s prezidentom Štefanom Trnkom stáli na začiatku tohoto projektu. A ambície boli nemalé. Účasť v prvej štvorke zaručujúca boje v nadnárodnej MEL - ke, úspech v stredoeurópskej lige CEWL, zisk

jednej z medailí, takto bossovia ŠKBD postavili ciele pred touto sezónou. „Teraz sme už všetci múdri a približne vieme, kde sme urobili chyby, no pôrod ŠKBD bol naozaj ťažký. Úplne nové družstvo, nový klub na slovenskej extraligovej scéne, jeho akceptácia v basketbalovej obci, to všetko potrebovalo svoj čas, ktorý sme my nemali,“ zdôrazňuje ambiciózný manažér Rüconu. Dnes už Šimkulák vie, že méty boli postavené príliš vysoko. „Hoci sme sa zápas od zápasu zlepšovali, nováčikovskú daň sme zaplatili aj s úrokmi. Zohratosť bola najväčším našim problémom, pomaly sa kryštalizoval káder, nejaké baby museli z kolotoča vypadnúť, prišli iné, také, ktoré boli ochotné podriaďovať sa našim víziám. Vytvorili sme dievčatám profesionálne podmienky a čakali od nich jediné - nechať na palubovke srdce a celé svoje basketbalové umenie,“ vysvetľuje spišskonovoveský manažér.

Kolektív povýšený nad silu jednotlivcov

Ako prvá „padla“ CEWL. V konkurencii rumunského Aradu a českých extraligových stálic BK Karlín a Valosunu Brno Spiššiaci rýchlo pochopili, že európsky basketbalový

Gina Palušná

vlak uháňa strašne rýchlo. Nezohraté Novovešťanky horeli hlavne v obrane a nakoniec vo svojej európskej premiére neuspeli. A ťažko bolo aj na slovenskom bojisku. „Rücoňáčky“ nakoniec tesne nepostúpili do nadnárodnej slovensko - maďarskej ligy, kedy ich od postupu delilo mizerných osem bodov zo vzájomného zápasu proti piešťanským Čajkám. Nervozita a sklamanie sa dali krájať, ale práve kdesi tu boli položené základy neskoršieho bronzu. Rodil sa totiž kolektív. Individuality sa začali spájať, rozumieť si aj mimo košov, chémia začala zberať. Dievčatám sa do krvi dostával ťažký Demečkov obranný betón, v skupine o 5.-8. miesto zmietli všetko, čo im prišlo

do cesty a už oveľa tichšie sa pripravovali na štvrtfinále play - off. V ňom po hektickej dráme zdolali Piešťany a posunuli sa bližšie k vysnívanej méte. V treťom rozhodujúcom zápase už nezvíťazila Palušná, Jalčová, či Michulková, ale tím ŠKBD. „Prestali sme sa hrať na hviezdy a začali makat jedna za druhú. Paradoxne v tíme plnom individualít bola nakoniec najsilnejšia tímová súdržnosť,“ trafila klinec po hlavičke kapitánka Rüconu, ďalšia basketbalová osobnosť Romana Stehlíková. Spiššiaci čakali v semifinále súper najťažší - Good Angels Košice. Ten potvrdil svoju vysokú kvalitu a bez problémov postúpil do finále. Rücon sa však hotoval na bronz.

Aspoň rok spišská doba bronzová. Demečko chce ísť vyššie

V súboji o tretie miesto čakal na Novovešťanky ambiciózný Šamorín, obhajca bronz z minulého ročníka. Ten neskrýval svoju túžbu kov obhájiť a v prvom zápase to dal Spiššiacom „vyžrať“. Následne Šamorínčanky tesne prehrali na Spiši, a tak o všetkom opäť rozhodoval zápas číslo tri. „Šamorín šiel na tutovku, doma chcel jednoznačne uspieť. My sme však zistili, že sa s nimi dá hrať. Boli sme zbytočne nervózne z toho, že môžeme uspieť, tréner mal čo robiť, aby nás dal do laty, no nakoniec to vyšlo a môžeme si tieto medaily vychutnávať naplno,“ glosovala po podpise do pamätnej knihy mesta Spišská Nová Ves ďalšia výrazná osobnosť slovenského basketbalu Lucia Lásková. Tá prišla na Spiš na jeden zápas, nakoniec odohrala skoro celú sezónu. „Viem, že som to občas dievčatám kazila, predsa len, bola som bez plnohodnotných tréningov, no dávali sme sa dohromady a verím, že potom som im i vedeniu dôveru splatila,“ dodala bývalá reprezentantka. Spišská Nová Ves sa teda na rok bude prikrývať bronzovým šatom. A do čoho sa oblečie v sezóne budúcej? „Všetci sme

športovci a tí by si mali klásť len tie najvyššie ciele. Ísť od zápasu k zápasu, snažiť sa v každom uspieť, byť maximálne náročný na seba i na okolie. Potom sa úspech dostaví. Nech je tento bronz odrazovým mostíkom do ďalšej, dúfajme, že úspešnejšej sezóny,“ načrtnol plány kouč SNV Dávid Demečko.

Projekt pokračuje, budúcnosť vníma prezident pozitívne

Z bronzových medailí majú Spiššiaci ohromnú radosť, no vedenie si veľmi dobre uvedomuje, že sa z nich najesť nedá. „Pre nás sa už budúca sezóna začala,“ odkrýva budúročné plány prezident Rüconu Štefan Trnka. „Chceme zastabilizovať káder, už onedlho začneme rozprávať s babami o našich predstavách. Určite chceme byť silnejší ako v tomto ročníku. Bronz zaväzuje, no zároveň vyzýva na prekonanie. Túžime spišskonovoveskému divákovi, určite najlepšiemu na Slovensku, dotiahnuť na palubovku európsky pohár číslo dva - FIBA cup, verím, že tieto smelé plány naplníme. Verejnosť budeme priebežne informovať. Teraz si však ešte chvíľku užívame bronzové opojenie,“ uzavrel debatu Trnka.

Oliver Buza